

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

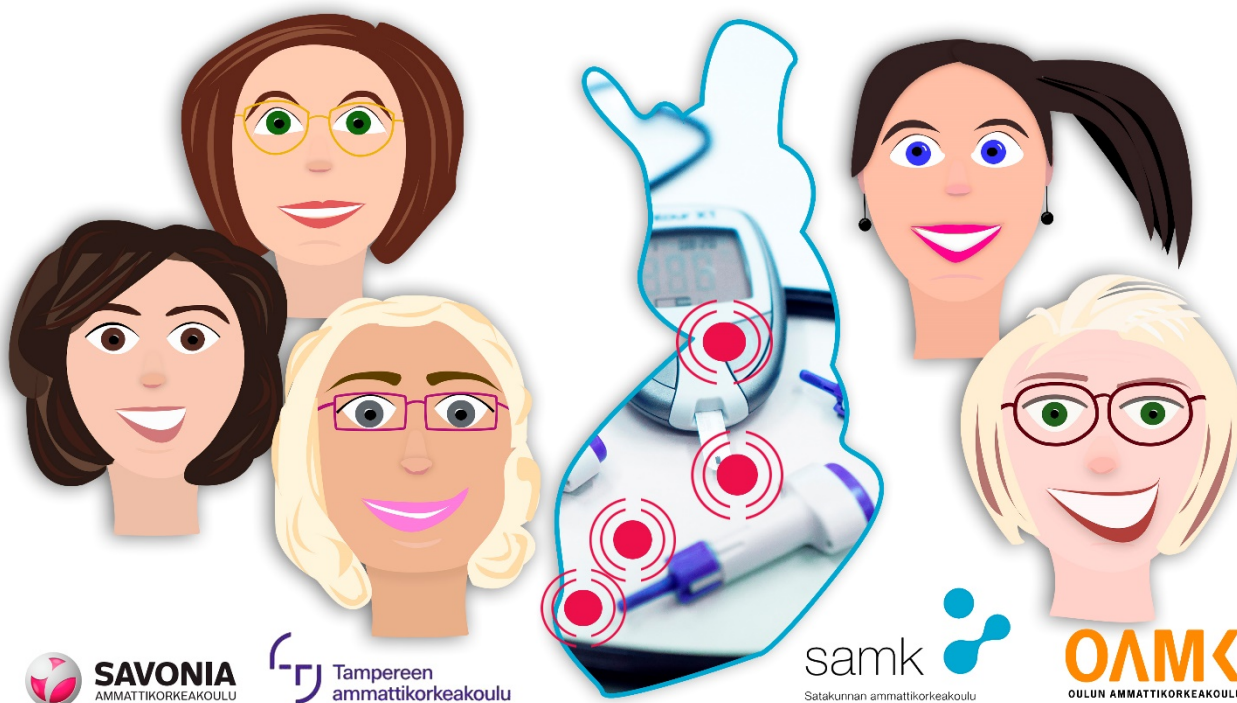
ePooki 14/2021

Diabeteshoitotyön ammatillinen osaaminen kehittyi verkostoituen

Myllykangas Kirsi, Rintala Tuula-Maria, Hynynen Marja-Anneli, Olli Seija, Penttilä-Sirkka Suvi
1.3.2021 ::

Tässä artikkelissa esiteltävässä diabeteshoitotyön täydennyskoulutuksen verkostomaisessa toteutuksessa on ollut tavoitteena tarjota uudenlainen ja joustava koulutusmahdollisuus työelämässä toimiville diabeteshoitotyön ammattilaisille (sairaanhoitaja amk).

Diabeteshoitaja -nimike voidaan myöntää sairaanhoitajalle, terveydenhoitajalle tai kätilölle, joka täyttää Diabeteshoitajat ry:n määrittelemät [kriteerit](#) [1]. Yksi näistä kriteereistä on suorittaa 10–30 opintopistettä amk-tasosta jatkokoulutusta. Tätä koulutustarvetta vastaamaan perustettiin keväällä 2018 neljän ammattikorkeakoulun (Tamk, Oamk, Samk ja Savonia) yhteistyöverkosto (kuva 1).

KUVA 1. Diabeteksen klinisen hoitotyön täydennyskoulutuksia suunnitteleva ja toteuttava yhteistyöverkosto (kuva: Kirsi Myllykangas)

Joustava, yksilöity ja työelämälähtöinen täydennyskoulutus

Yhteistyöverkoston perustamisen aikaan ei ammattikorkeakoulun järjestämiä erikoistumiskoulutuksia diabeteksen kliiniseen hoitotyöhön ollut juurikaan tarjolla. Pitkäkestoiselle täydennyskoulutukselle oli kuitenkin ilmeinen tarve, sillä oppilaitoksille oli esitetty useita koulutustoiveita käytännön diabeteshoitotyön tekijöiden toimesta. Koulutuksen suunnittelu käynnistyi neljän ammattikorkeakoulun (Tamk, Samk, Oamk, Savonia) verkostoyhteistyönä. Lisäksi suunnittelussa olivat mukana myös Diabetesliitto ry ja Diabeteshoitajat ry. Yhteisen suunnittelun tuloksena päätettiin tuottaa sarja viiden opintopisteen laajuisia moduuleita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö [\[2\]](#) kannustaa korkeakouluja kehittämään sellaisia toimintatapoja, jotka mahdollistavat joustavat ja yksilölliset opintopolut sekä jatkuvan oppimisen elämän eri tilanteissa ja joissa digitaaliset oppimiskäsitteet ovat avainasemassa. Suunniteltu täydennyskoulutuskokonaisuus tarjosi mahdollisuuden rakentaa yksilöllisen, omien tarpeiden mukaisen opintopolun, jossa oli mahdollista suorittaa joko yksittäinen 5 op moduuli tai opiskella 30 op laajuinen kokonaisuus.

Verkostossa käytyjen yhteisten keskustelujen myötä tuotettiin moduulien aiheet, tavoitteet, sisällöt ja osaamisen osoittamisen tavat. Aihealueet muotoutuivat työelämätahtojen ehdotuksista vastaamaan heidän tarpeitaan. Moduulien opetus- ja opiskelumateriaalien työstäminen tehtiin lähinnä parityöskentelynä vastuualueittain ja kaikki materiaali jaettiin yhteisessä verkkoympäristössä. Kunkin moduulin rakenteeksi suunniteltiin karkeasti kaksi lähipäivää sekä erilaisia itsenäisesti ja ryhmissä työskenneltäviä verkkoympäristössä.

Pedagogisissa ratkaisuissa pyrittiin ottamaan huomioon opetusmenetelmien monipuolisuus, niiden soveltuminen ja motivointi itseopiskeluun sekä osallistujien työkokemuksen huomioiminen ja asiantuntijuuden jakaminen. Opiskelumateriaalit koostuivat pääosin näyttöön perustuvista Käypä hoito ja hoitotyön suosituksista, kansallisista ja kansainvälisistä tieteellisistä julkaisuista sekä asiantuntijaluennoista. Vaikka koulutusmoduulit sisältöineen ja oppimistehtävineen suunniteltiin tiiviissä verkostoyhteistyössä, oli alusta asti selvää, että jokainen ammattikorkeakoulu vastaa koulutusmoduulien tarjonnasta ja varsinaisista toteutuksista itsenäisesti.

Diabeteshoitotyön kliinisen osaamisen koulutusmoduulit ovat:

- Aikuisten insuliinipuutos diabeteksen (tyypin 1 diabetes) hoito ja omahoito 5 op
- Aikuisten tyypin 2 diabeteksen hoito ja hoidon kehittäminen 5 op
- Diabetesta sairastavan hoidonohjaus ja omahoidon tukeminen 5 op
- Teknologia ja digitaaliset palvelut diabeteksen hoidossa 5 op
- Lasten ja nuorten diabetes ja perheen ohjaus 5 op
- Ikäihmisen diabeteksen hoito 5 op
- Diabeteksen lisäsairaudet, niiden ehkäisy ja hoito 5 op
- Diabeteksen hoidon laadun kehittäminen 5 op
- Diabetes ja raskaus 5 op
- Diabetesta sairastavan kuntoutus 5 op
- Diabetesta sairastava vuodeosastolla 5 op

Asiantuntijuuden jakamisesta innovatiivisiin ratkaisuihin

Täydennyskoulutuksiin osallistuvat opiskelijat olivat hoitotyön ammattilaisia, joiden työkokemukset olivat laajuisia. Aikuisikäiset oppijat ovat usein tiedonjanoisia ja itseohjautuvia. Heidän työkokemuksensa voi toimia sekä oppimishalua sytyttävänä, mutta toisaalta myös uuden oppimista estävänä tekijänä. Aikuiset oppivat parhaiten, kun heihin on syttynyt sisäinen motivaatio uuden oppimista kohtaan. Motivaation sytyttäjinä voivat toimia ulkoiset tekijät, kuten esimerkiksi uudet työtehtävät tai parempi palkka, mutta yhtä hyvin myös sisäiset tekijät, kuten esimerkiksi omaan työhön liittyvien ongelmien ratkaiseminen. [\[3\]](#)

Koulutusmoduulien sisällöissä käsiteltiin laaja-alaisesti diabeteksen kliinistä hoitotyötä eri toimintaympäristöissä. Sen lisäksi, että moduulien sisällöissä huomioitiin kliinisen diabeteshoitotyön kirjo lasten kliinisestä hoitotyöstä ikääntyvien hoitoon, teemoissa otettiin huomioon myös tulevaisuuden haasteet kuten teknologian kehittyminen ja digitaaliset vastaanottomallit. Osaamiskokonaisuuksien EQF tasoa [\[4\]](#) tavoiteltiin rakentamalla koulutusmateriaalit vahvasti näyttöön perustuen, sekä tukemalla opiskelijoita jakamaan koulutuksesta saamaansa asiantuntijuuttaan työyhteisössään erilaisten oppimistehtävien kautta. Tehtävät tukivat opiskelijoiden ongelmanratkaisutaitoja ja työyhteisön yhteisen osaamisen arviointia sekä kannustivat innovoimaan uudenlaisia toimintoja ja toimintamalleja (kuva 2).

AMMATILLINEN AIVORIIHI

1. Valitse jokin seuraavista diabetestä sairastavan ikäihmisen hoidon haasteista:

- o Muistisairauksien tuomat ongelmat
- o Ravitsemus ja terveelliset elämäntavat
- o Verensokeritasapaino ja insuliinihoito
- o Jokin muu sinulle merkityksellinen aihepiiri

2. Kuvaile haasteita omien havaintojen perusteella

3. Kuvaile haasteita ja niiden syitä näyttöön perustuvan tiedon avulla (Käypä hoito, tutkimusartikkelit jne...)

4. Esitä haasteille erilaisia näyttöön perustuvia ratkaisuvaihtoehtoja

5. Valmistaudu esittämään löytämäsi tieto omille kollegoillesi (sovi sopiva ajankohta hyvissä ajoin etukäteen).

- o Esittele haasteet ja sen syyt sekä teoriaan perustuvat ratkaisuvaihtoehdot
- o Pohtikaa yhdessä haasteille 2-3 mahdollista ratkaisuvaihtoehtoa
- o Analysoikaa ratkaisuvaihtoehtojen mahdollisia vaikutuksia
- o Kirjaa ylös keskustelun pääkohdat ja kirjoita niistä omien pohdintojen kera raporttisi viimeinen osio.

Mikäli työskentelet diabetespotilaiden kanssa yksin omissa työyhteisössäsi, tai yhteisen hetken järjestäminen kollegoidesi kanssa ei onnistu, korvaa kohta 5 seuraavasti:

- Valitse sellainen ongelma, joka esiintyy jollain omalla potilaallasi
- Tehtyäsi kohdat 1-4, keskustele valitsemasi potilaan / asiakkaan kanssa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista potilaslähtöisesti.
- Kirjoita keskustelusta ja sen tuomista tuloksista/ajatuksista/muutoksista/jne... omien pohdintojen kera raporttisi viimeinen osio.

KM 2020

KUVA 2. Esimerkki asiantuntijuuden jakamiseen ja oman työyhteisön osaamisen kehittämiseen tähtäävästä oppimistehtävästä (kuva: Kirsi Myllykangas & Suvi Penttilä-Sirkka)

Ammatillinen aivorihi

1. Valitse jokin seuraavista diabetestä sairastavan ikäihmisen hoidon haasteista:

- Muistisairauksien tuomat ongelmat.
- Ravitsemus ja terveelliset elämäntavat.
- Verensokeritasapaino ja insuliinihoito.
- Jokin muu sinulle merkityksellinen aihepiiri.

2. Kuvaile haasteita omien havaintojen perusteella.

3. Kuvaile haasteita ja niiden syitä näyttöön perustuvan tiedon avulla (Käypä hoito, tutkimusartikkelit ja niin edelleen.

4. Esitä haasteille erilaisia näyttöön perustuvia ratkaisuvaihtoehtoja.

5. Valmistaudu esittämään löytämäsi tieto omille kollegoillesi (sovi sopiva ajankohta hyvissä ajoin etukäteen.

- Esittele haasteet ja sen syyt sekä teoriaan perustuvat ratkaisuvaihtoehdot.
- Pohtikaa yhdessä haasteille 2-3 mahdollista ratkaisuvaihtoehtoa.
- Analysoikaa ratkaisuvaihtoehtojen mahdollisia vaikutuksia.
- Kirjaa ylös keskustelun pääkohdat ja kirjoita niistä omien pohdintojen kera raporttisi viimeinen osio.

Mikäli työskentelet diabetespotilaiden kanssa yksin omassa työyhteisössäsi, tai yhteisen hetken järjestäminen kollegoidesi kanssa ei onnistu, korvaa kohta 5 seuraavasti:

- Valitse sellainen ongelma, joka esiintyy jollain omalla potilaallasi.
- Tehtyäsi kohdat 1–4, keskustele valitsemasi potilaan/asiakkaan kanssa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista potilaslähtöisesti.
- Kirjoita keskustelusta ja sen tuomista tuloksista/ajatuksista/muutoksista jne... omien pohdintojen kera raporttisi viimeinen osio.

Verkko-oppimisympäristössä käytiin useita keskusteluja erilaisista teemoista, joissa osallistujat saivat jakaa käytännön kokemuksiaan. Käytännön kokemusten jakamista ja yhteisen ymmärryksen rakentamista pidettiin erityisen tärkeänä. Opiskelijat saivat esittää toiveita moduulin sisältöihin sen toteutuksen aikana; erilaisia tehtäviä pyrittiin muokkaamaan siten, että ne palvelisivat mahdollisimman monen opiskelijan työelämätarpeita. Koulutusten jälkeen kerättiin palautetta opiskelijoiden oppimiskokemuksista ja toiveista jatkokoulutuksiin.

Verkostoyhteistyön vahvuudet, haasteet, uhat ja mahdollisuudet

Verkostoyhteistyön erityisiä vahvuuksia ovat olleet sen osallistujien monipuolinen osaaminen niin diabeteshoitotyössä kuin pedagogisessa asiantuntijuudessaakin. Koulutusten työstäminen yhdessä on mahdollistanut monipuoliset ja laaja-alaiset sisällöt sekä opetusmenetelmät. Asiantuntijuuden ja näkökulmien jakaminen on vahvasti laajentanut myös näkökulmia koulutusten ja opetuksen suunnittelutyössä jatkuvasti kehittyvässä ja muuttuvassa diabeteksen hoidon ja hoitotyön maailmassa. Verkoston jäsenten aktiivisuus ja positiivinen työilmapiiri on tukenut vahvasti yhteistyötä. Tehtävien työtaakan jakaminen usealle tekijälle ja materiaalien jakaminen koko verkoston kesken säästi suunnitteluun käytettävää aikaa ja antoi mahdollisuuden hyödyntää jokaisen osallistujan vahvuuksia. Myös toteutuneiden koulutusten myötä kerättyä palautetta hyödynnettiin tulevien koulutuskokonaisuuksien jatkokehittämiseksi.

Verkostoyhteistyön haasteiksi koettiin kiireen ja muiden työtehtävien tuomat paineet. Mahdollisena uhkakuvana hedelmälliselle verkostoyhteistyölle piiryy luonnollisesti myös resurssien puute; sitoutuuko organisaatio antamaan yhteistyölle aikaa myös tulevaisuudessa ja riittääkö opiskelijoita kaikille tarjottaville toteutuksille? Tähän mennessä tarjolla olleille toteutuksille osallistuminen on ollut alueellisesti epätasaista ja luo toki paineita täydennyskoulutusten markkinointiin. Aina ei ole koulutusta suunnittelevan ja toteuttavan opettajan käsissä, millainen koulutuskysyntä alueella kulloinkin on, ja millaiset ovat alueen hoitotyöntekijöiden mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutuksiin omalta työpaikaltaan.

Verkostoyhteistyö luo monipuolisia mahdollisuuksia. Se mahdollistaa tasalaatuisen täydennyskoulutuksen tarjoamisen valtakunnallisesti, säästää resursseja työnjaon ja kustannusten jakamisen myötä sekä madaltaa ammattikorkeakoulujen välisen tutkimusyhteistyön kynnyksiä. Verkostoyhteistyönä luotu toimintamalli on innostanut jo sellaisenaan kehittämään pedagogista osaamista ja yhteistyötä antaen mahdollisuuden vertaisoppimiseen toinen toisilta: ”Yhteinen dialogi synnyttää aina jotain uutta”.

Jatkuva oppiminen luo turvaa tulevaisuuteen

Tulevaisuudessa työ, monenlainen kouluttautuminen ja osaamisen kehittäminen limittyvät ja vuorottelevat yhä tiiviimmin työelämän osaamisvaatimusten kasvaessa muun muassa toimialojen rakennemuutosten, niukkenevien resurssien ja digitaalisten palvelujen kehittämisen haastamana. ^[5] Jatkuva oppiminen käsitteenä, koulutuspoliittisena keskusteluna ja kehittämishankkeina on lisääntynyt viime vuosina. Keskustelua, käsitteen käyttöä ja jatkuvan oppimisen kehittämistoimintaa sekä tarjontaa korkeakouluissa ovat vauhdittaneet opetus- ja kulttuuriministeriön visio 2030 ^[6] ja OKM:n jatkuvan oppimisen työryhmän raportti ^[2]. Jatkuvassa oppimisessa on kyse paitsi yksilön mahdollisuudesta kehittää itseään ja osaamistaan, yhä selkeämmin työelämässä tarvittavan osaamisen turvaamisesta ja suomalaisen yhteiskunnan menestymisestä ^[5].

Lähteet

1. [△]Simonen, R. 2012. Kuka on diabeteshoitaja? Diabeteshoitajien yhdistys julkaisi nimikkeen kriteerit. Diabetes ja lääkäri 41 (4), 37–39. Hakupäivä 16.8.2020. https://www.diabetes.fi/files/2243/DjaL_4_2012.pdf
2. ^{^ ab}Jatkuvan oppimisen kehittäminen -työryhmä. 2019. Jatkuvan oppimisen kehittäminen, työryhmän väliraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:19. Hakupäivä 10.8.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-641-6>
3. [△]Cox, E. 2015. Coaching and Adult Learning: Theory and Practice. New Directions for Adult and Continuing Education 2015 (148), 27–38. Hakupäivä 27.1.2021. <https://doi.org/10.1002/ace.20149>

4. [△]Opetushallitus. 2017. Tutkintojen viitekehysten osaamistasokuvaukset suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Hakupäivä 17.2.2021. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents...>
5. ^{^ab}Sitra. 2019. Kohti osaamisen aikaa. 30 yhteiskunnallisen toimijan yhteinen tahtotila elinikäisestä oppimisesta. Sitran selvityksiä 146. Hakupäivä 21.8.2020. <https://media.sitra.fi/2019/02/06165242/kohti-osaamisen-aikaa.pdf>
6. [△]Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030. Hakupäivä 21.8.2020. <https://minedu.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030>

Metatiedot

Nimeke: Diabeteshoitotyön ammatillinen osaaminen kehittyvä verkostoituen

Tekijä: Myllykangas Kirsi; Rintala Tuula-Maria; Hynynen Marja-Anneli; Olli Seija; Penttilä-Sirkka Suvi

Aihe, asiasanat: diabetes, hoitotyö, täydennyskoulutus

Tiivistelmä: Diabeteshoitaja-nimike voidaan myöntää sairaanhoitajalle, terveydenhoitajalle tai kätilölle, joka täyttää Diabeteshoitajat ry:n määrittelemät kriteerit. Yksi näistä kriteereistä on suorittaa 10–30 opintopistettä amk-tasosta jatkokoulutusta. Tätä koulutustarvetta vastaamaan perustettiin keväällä 2018 neljän ammattikorkeakoulun (Tamk, Oamk, Samk ja Savonia) yhteistyöverkosto.

Yhteisen suunnittelun tuloksena päätettiin tuottaa sarja viiden opintopisteen laajuisia diabeteshoitotyön täydennyskoulutusmoduuleita. Suunnitellut moduulit tarjosivat mahdollisuuden rakentaa omien tarpeiden mukaisen opintopolun, joissa oli mahdollista suorittaa joko yksittäinen 5 op moduuli tai opiskella jopa 30 op laajuinen kokonaisuus.

Moduulien aihealueet syntyivät työelämätahojen ehdotuksista vastaamaan heidän tarpeitaan, kuten esimerkiksi diabeteksen hoito ja omahoito, teknologia ja digitaaliset palvelut diabeteksen hoidossa sekä diabeteksen hoidon laadun kehittäminen.

Moduulien opetus- ja opiskelumateriaalien työstäminen toteutettiin parityöskentelynä vastuualueittain ja kaikki materiaali jaettiin yhteisessä verkkoympäristössä. Verkostoyhteistyön erityisiä vahvuuksia ovat olleet sen osallistujien monipuolinen osaaminen niin diabeteshoitotyössä kuin pedagogisessa asiantuntijuudessaakin. Koulutusten työstäminen yhdessä on mahdollistanut monipuoliset ja laaja-alaiset sisällöt sekä opetusmenetelmät.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2021-03-01

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202102114569>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Myllykangas, K., Rintala, T-M., Hynynen, M-A., Olli, S. & Penttilä-Sirkka, S. 2021. Diabeteshoitotyön ammatillinen osaaminen kehittyvä verkostoituen. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 14. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202102114569>.